

Józef Mandziuk

"Rola i miejsce Instytutu Historii Kościoła KUL w historiografii", red. J. Walkusz, Lublin 2010 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 17/2, 264-266

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku słusznie Autorka zauważa wagę kultywowanych wartości patriotycznych i narodowych. Największy „problem” z patriotyzmem, zdaniem Autorki, dotyczy czasów powojennych. W nowej rzeczywistości po 1944 r. patriotyzm został *de facto* wpisany w ideologiczny gorset komunizmu. W konsekwencji wszechwładna indoktrynacja i ateizacja dewalutowała tradycyjnie pojmowany patriotyzm. Dotyczyła ona wszystkich sfer życia. Nie sposób się z tymi wywodami zgodzić.

Podstawą źródłową publikacji są opracowania, głównie historyczne. Incydentalnie wykorzystani też inne źródła drukowane. W zakończeniu publikacji Autorka sięgnęła do wybranych wypowiedzi na stronach internetowych. W takim przypadku zawsze rodzi się pytanie czy są to miejsca najważniejsze i czy jest ich wystarczająca ilość. Źródła te dotyczą wszakże różnych konotacji pojęcia patriotyzm. Dzisiaj ta forma przekazu może niektórym nie dziwić, ale też nie można jej zbyt przeceniać. Gdyby problematykę podjętą przez dr Bober potraktować w szerszym kontekście historycznym, to oczywiście dobrze byłoby wykorzystać szerszą bazę źródłową. Np. przesłedzić spory i polemiki w tej materii na łamach współczesnej prasy.

Reasumując, recenzowana publikacja jest bardzo wartościowa i przydatna. Sygnalizuje przede wszystkim problem wychowania patriotycznego w omawianym okresie. Problematyka ta jest bowiem aktualna zwłaszcza w dzisiejszych czasach. Stąd publikacja powinna być wykorzystywana przez szkoły i placówki oświatowe.

Janusz Stefaniak

Rola i miejsce Instytutu Historii Kościoła KUL w historiografii. Red. J. Walkus z. Wydawnictwo KUL, Lublin 2010, ss. 212.

Prezentowana pozycja książkowa powstała z okazji 45-tej rocznicy oficjalnego erygowania przez Kongregację Seminariorów i Uniwersytetów Katolickich Instytutu Historii Kościoła na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Redaktor, ks. prof. dr hab. Jan Walkusz, postawił sobie za cel ukazanie aspektu historiograficznego dorobku naukowego Instytutu, będącego wytworem badań i pracy związanych z nim strukturalnie historyków Kościoła polskiego. We Wstępie zauważył, że aczkolwiek zestawienia i liczby mają swoje znaczenie, to jednak ważniejsze wydaje się określenie zagadnień i omówienie sposobu ich prezentacji stojących w centrum zainteresowań i dogłębnych analiz podejmowanych przez uczonych badaczy dziejów kościelnych (s. 6-7). W książce usiłowano więc zwrócić uwagę na postawy i opcje metodologiczne, ukazanie zapatrywań na dzieje, ich rozumienia i sposobu interpretacji, określenie wiodących kierunków zainteresowań badawczych i form ich popularyzacji oraz wydobycie i określenie swoistej „sukcesji” metodologiczno-badawczej. Wszak

była na KUL-u „szkoła ks. Żywczyńskiego”, „szkoła ks. Kumora”, czy też „szkoła ks. Zielińskiego”. Stworzenie szkoły jest ogromnym wysiłkiem profesora, mającego własne spojrzenie na przeszłość, które musi być realizowane według wypracowanych zasad metodologicznych. Ponadto profesor musi zdobyć odpowiednie grono doktorantów, którzy mają swoją wizję działań w przyszłości i są przekonani, że warto ponieść niesamowity trud, aby osiągnąć laur doktoratu.

Redaktor dobrał sobie współpracowników z grona Instytutu, którzy ukazali wkład w historiografię kościelną: patrologii, historii Kościoła w starożytności, średniowieczu i w czasach nowożytnych, ze szczególnym uwzględnieniem XIX i XX stulecia. Ponadto w książce zaprezentowano wkład w historiografię polską pozycji z zakresu historii integralno-genetycznej, dziejów teologii, historii zakonów. Nie pominięto również pozycji naukowych powstałych z zakresu metodologii i nauk pomocniczych historii.

Na końcu ks. Stanisław Tylus przedstawił wykaz przewodów doktorskich powstałych w Instytucie. Warto tutaj przytoczyć tabelę, ukazującą liczbę przeprowadzonych przewodów doktorskich od powstania Instytutu do października 2009 r.

Lp.	Promotor	Liczba doktoratów
1	Ks. Drączkowski Franciszek	13
2	Ks. Kumor Bolesław Stanisław	22
3	Ks. Librowski Stanisław	5
4	Ks. Pałucki Jerzy	5
5	O. Prejs Roland OFMCap	1
6	Bp Rechowicz Marian	14
7	Ks. Szram Mariusz	5
8	Bp Śrutwa Jan	6
9	Ks. Walkusz Jan	5
10	Ks. Weiss Anzelm	6
11	Ks. Wilk Stanisław SDB	5
12	Ks. Wojtyska Henryk CP	3
13	Ks. Zahajkiewicz Marek	7
14	Ks. Zieliński Zygmunt	41
15	Ks. Żywczyński Mieczysław	13
	R a z e m:	151

Spośród 151 wypromowanych doktorów zdecydowaną większość stanowią księża diecezjalni i zakonnicy oraz siostry zakonne. Są wśród nich również osoby świeckie, a także kilka osób z Ukrainy. Najwięcej doktorów, bo aż 41, wypromował ks. prof. Zygmunt Zieliński. Natomiast ks. prof. Bolesław Kumor, oprócz wymienionych 22 doktorów KUL-owskich, promował jeszcze 12 swoich doktorów w Papieskiej

Akademii Teologicznej w Krakowie. Można byłoby przy poszczególnych doktorach zaznaczyć, czy dana rozprawa doktorska ujrzała światło druku w całości lub we fragmentach. Dla nauki bowiem ważne jest, aby obroniona dysertacja znalazła się nie tylko w zbiorach uczelni, promotora, recenzentów i autora, lecz była również dostępna w różnych zbiorach bibliotecznych.

Z zamieszczonych w prezentowanej publikacji artykułów na szczególną uwagę zasługuje opracowanie ks. prof. dra hab. Marka Ingłota SJ, prezentujące struktury nauczania historii Kościoła na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim. Ta bowiem słynna uczelnia rzymska posiada powiązania z lubelską placówką dydaktyczno-naukową. Szkoda, że nie poruszono na łamach omawianej książki związków Instytutu Historii Kościoła KUL z Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie, a przecież w swoim czasie te dwie instytucje naukowe były niemal skazane na siebie i ścisła ich współpraca była podstawą istnienia tychże uczelni.

Każde z opracowań umieszczonych w starannie wydanej przez Wydawnictwo KUL książce odznacza się bogactwem informacji, przedstawionych z wielką akrybią naukową. Przed oczyma czytelnika przesuwają się postacie wybitnych historyków i patologów lubelskich, jak ks. Mieczysław Żywczyński, bp Marian Rechowicz, ks. Stanisław Librowski, bp Jan Śrutwa, ks. Bolesław Kumor, ks. Zygmunt Zieliński, ks. Marek Zahajkiewicz, ks. Franciszek Drączkowski. Za nimi kroczą młodszy profesorowie z ks. Janem Walkuszem na czele.

Nie ulega wątpliwości, że prezentowana publikacja jest wyrazem hołdu i pomnikiem wdzięczności dla wielkich Mistrzów i Nauczycieli. I za to należą się słowa uznania dla redaktora i autorów od przedstawicieli innych polskich środowisk naukowych. Książka bowiem prowokuje do powstania podobnych opracowań, celem ukazania bezcienia zazdrości polskich historyków Kościoła na przełomie XX i XXI stulecia.

Ks. Józef Mandziuk

Aleksander J a c y n i a k SJ, *Święta Lipka. Perła na pograniczu ziem, kultur i wyznań*. Warszawa 2008, ss. 373.

Księga Rodzaju opisuje w pięknych słowach dzieło stworzenia. Jej autor mówi o tym co stworzone, jako o dziełach dobrych, natomiast człowiek jest stworzeniem „bardzo dobrym”. Z cudu stworzenia wypływa dynamika rozpoznawania siebie oraz stworzonego świata. Człowiek czyniąc sobie ziemię poddaną, realizuje zamysł Stwórcy, pełniąc Jego wolę i rozpoznając spotykane dobra jako dar i zadanie. Wszystko to dokonuje się w konkretnych okolicznościach, a każde miejsce na ziemi znaczone jest współpracą człowieka z Bożą łaską, bądź katastrofalną w skutkach próbą układania świata według własnego pomysłu. Człowiek XXI staje wobec szczególnej odpowie-